Česká republika
NÁLEZ
Ústavního soudu

Jménem republiky

Ústavní soud rozhodl v senátu složeném z předsedkyně Lucie Dolanské Bányaiové (soudkyně zpravodajky) a soudců Michala Bartoně a Zdeňka Kühna o ústavní stížnosti nezletilých stěžovatelek 1. **A. A.**, 2. **B. B.** a 3. **C. C. (jedná se o pseudonymy)**, zastoupených opatrovníkem JUDr. Martinem Slivoněm, advokátem, sídlem Veleslavínova 56/10, Plzeň, proti rozsudku Krajského soudu v Plzni ze dne 17. června 2025 č. j. 9 To 153/2025-315 a adheznímu výroku rozsudku Okresního soudu Plzeň-město ze dne 15. dubna 2025 č. j. 1 T 24/2025-293, za účasti **Krajského soudu v Plzni** a **Okresního soudu Plzeň-město**, jako účastníků řízení, a **Krajského státního zastupitelství v Plzni**, jako vedlejšího účastníka řízení, takto:

I. Krajský soud v Plzni rozsudkem ze dne 17. června 2025 č. j. 9 To 153/2025-315 porušil základní právo stěžovatelek na soudní ochranu zaručené čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod.

II. Rozsudek Krajského soudu v Plzni ze dne 17. června 2025 č. j. 9 To 153/2025-315 se ruší.

III. Ve zbytku se ústavní stížnost odmítá.

Odůvodnění:

I.
Skutkový stav věci a průběh předchozího řízení

1. Stěžovatelky (rok nar. 2019, 2018 a 2016) tvrdí, že soudy v záhlaví uvedenými rozhodnutími porušily jejich základní práva zaručená čl. 11 a čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod a čl. 6 odst. 1 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod.

2. Okresní soud Plzeň-město napadeným rozsudkem uznal matku nezletilých stěžovatelek vinnou zločinem zpronevěry podle § 206 odst. 1, 3 a odst. 4 písm. b) trestního zákoníku (ve znění účinném do 30. 9. 2025). Tohoto trestného činu se dopustila tak, že jako zákonná zástupkyně bez souhlasu opatrovnického soudu čerpala z účtů nezletilých finanční prostředky, které jim zaslala společnost České dráhy, a.s. na základě dohody o narovnání jako náhradu nemajetkové újmy způsobené úmrtím jejich babičky při vlakové nehodě. Matka v hlavním líčení prohlásila vinu a soud toto její prohlášení přijal. Okresní soud uložil matce trest odnětí svobody v trvání 24 měsíců, jehož výkon podmíněně odložil na zkušební dobu v trvání 24 měsíců. Ve výroku o vině a uloženém trestu již rozsudek nabyl právní moci.

3. Dále okresní soud rozhodl, že se nezletilé, které v trestním řízení vystupovaly coby poškozené, podle § 229 odst. 2 trestního řádu odkazují s uplatněnými nároky na náhradu škody na řízení ve věcech občanskoprávních, a to z důvodu, že by bylo třeba provádět další dokazování, jež by nejen nepřiměřeně protáhlo celé trestní řízení, ale také by přesáhlo jeho

rámec. Okresní soud uvedl, že „*je třeba zohlednit specifickou situaci, kdy je sice způsobení škody zákonným znakem trestného činu zpronevěry podle § 206 odst. 1 tr., z., obžalovaná poškozeným jistě škodu způsobila, když finanční prostředky vybrala z jejich účtů, aniž by k tomu měla souhlas opatrovnického soudu, ale poškozené do určité míry v podstatě také profitovaly a stále profitují z peněz, které byly obžalovanou zpronevěřeny.*“

4. K odvolání nezletilých proti adhezním výroku rozsudku okresního soudu ve věci rozhodoval Krajský soud v Plzni, který napadeným rozhodnutím rozsudek okresního soudu ve výroku o náhradě škody podle § 258 odst. 1 písm. d) a odst. 2 trestního řádu zrušil a znovu rozhodl tak, že se poškozené podle § 229 odst. 1 trestního řádu odkazují se svým nárokem na náhradu škody na řízení v občanskoprávních věcech.

5. Krajský soud uvedl, že okresní soud o nároku poškozených rozhodl správně, byť z nesprávných důvodů, nicméně odvoláním napadený adhezní výrok zrušil z formálních důvodů (nesprávné uvedení jména jedné z poškozených). Okresnímu soudu současně vytknul, že poškozené odkázal s jejich uplatněnými nároky na náhradu škody na občanskoprávní řízení podle § 229 odst. 2 trestního řádu, i když se toto ustanovení týká pouze zbytků požadovaných nároků poškozených, namísto použití správného ustanovení § 229 odst. 1 trestního řádu.

6. Za nepřiléhavou označil argumentaci okresního soudu, že matka část prostředků poškozených využila pro zajištění jejich potřeb, což podle okresního soudu odůvodnilo odkázání poškozených stěžovatelek na občanskoprávní řízení. Krajský soud uvedl, že šlo o prostředky poškozených a základní potřeby poškozených (např. zajištění výživy či vybavení bydlení) měla zajišťovat matka ze svých prostředků jako součást své zákonné vyživovací povinnosti, a nikoliv z prostředků náležejících poškozeným stěžovatelkám.

7. Krajský soud přesto zdůraznil, že matce nezletilých nebylo možné uložit povinnost k náhradě škody v adhezním řízení, a to z důvodu jejího úpadku. V odkazu na judikaturu Nejvyššího soudu (např. rozsudek ze dne 12. 10. 2022 sp. zn. 7 Tz 76/2022) a Ústavního soudu (nález ze dne 20. 6. 2017 sp. zn. I. ÚS 3523/16) dovodil, že probíhá-li v době trestního řízení insolvenční řízení (zahájené k návrhu matky dne 2. 7. 2024) a účinky rozhodnutí o úpadku trvají i v době trestního řízení, platí v adhezním řízení § 140b zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), který rozhodnutí o nároku na náhradu škody podle § 228 trestního řádu za tam popsaných okolností znemožňuje.

II.
Argumentace stěžovatelek

8. Stěžovatelky mají za to, že o jejich nároku na náhradu škody měly soudy rozhodnout již v adhezním řízení. Zdůrazňují, že v trestním řízení nebylo možné hovořit o důkazní nouzi, neboť způsobení škody nikdo nezpochybňoval. Stěžovatelky vysvětlují, že vymáhání nároku v občanském soudním řízení, na které je obecné soudy odkázaly, je právně a fakticky nerealizovatelné. Podle § 140c insolvenčního zákona totiž platí, že v době, po kterou trvají účinky rozhodnutí o úpadku, nelze zahájit soudní a rozhodčí řízení o pohledávkách a jiných právech týkajících se majetkové podstaty, které mají být v insolvenčním řízení uplatněny přihláškou, což je i nárok stěžovatelek. Upozorňují, že bude-li jejich matka plnit podmínky oddlužení, insolvenční soud bude postupovat podle § 414 odst. 1 a 5 insolvenčního zákona a rozhodne, že ji osvobozuje od zaplacení zbývajících dluhů. Osvobození podle jejich názoru platí i pro věřitele, k jejichž pohledávkám soud v insolvenčním řízení nepřihlížel, a také

pro věřitele, kteří se do insolvenčního řízení vůbec nepřihlásili, i když měli, což je právě případ stěžovatelek.

9. Stěžovatelky mají za to, že se ocitly v právní pasti. Nemohou svůj nárok uplatnit v civilním řízení, neboť to zakazuje § 140c insolvenčního zákona, současně však nemohly svou pohledávku přihlásit do insolvenčního řízení (lhůta pro podání přihlášek v insolvenčním řízení uplynula dne 25. 9. 2024) z objektivních a nezaviněných důvodů (otec byl ve výkonu trestu a matka byla původcem škody). Opatrovník byl stěžovatelkám ustanoven až dne 17. 12. 2024, tedy po uplynutí lhůty pro podání přihlášek. Stěžovatelky namítají, že rozhodnutí obecných soudů se dostalo do extrémního rozporu s principy spravedlnosti (srov. nález ze dne 4. 7. 2013 sp. zn. III. ÚS 925/13) a označují je za projev přepjatého formalismu. Uvádějí, že závěry krajského soudu přivodily situaci, v níž matka, pravomocně odsouzená pachatelka trestného činu spáchaného vůči vlastním dětem, získává neoprávněnou výhodu ze svého vlastního protiprávního jednání. Tento výsledek považují za o to více nespravedlivý, uváží-li, že mají coby nezletilé děti postavení zvlášť zranitelných obětí (odkazují na závěry vyslovené v nálezu ze dne 26. 6. 2023 sp. zn. II. ÚS 297/22).

III.
Průběh řízení před Ústavním soudem

10. Ústavní soud vyžádal spis a vyjádření účastníků i vedlejších účastníků řízení.

11. Krajský soud zdůraznil, že ačkoliv mohou napadená rozhodnutí působit nespravedlivě, soudy neměly jinou možnost, jak o nároku stěžovatelek rozhodnout. Zopakoval, že jestliže v době trestního řízení probíhá insolvenční řízení a účinky rozhodnutí o úpadku trvají i v době trestního řízení, což byl případ nyní posuzované věci, platí v adhezním řízení § 140b insolvenčního zákona, který rozhodnutí o nároku na náhradu škody podle § 228 trestního řádu za tam popsaných okolností znemožňuje. Přednostní použití insolvenčního zákona potvrzuje ustálená judikatura Nejvyššího soudu a potvrdil jej i Ústavní soud (srov. nález sp. zn. I. ÚS 3523/16). V situaci, v níž soud v trestním řízení nemůže vyhovět požadavku poškozeného a uložit pachateli trestného činu povinnost k úhradě způsobené škody, nemůže podle trestního řádu rozhodnout jinak než odkázat poškozeného na řízení ve věcech občanskoprávních, a to i s vědomím, že ani v tomto řízení nebude poškozený s největší pravděpodobností mít výraznější šanci na úspěch. Krajský soud shrnul, že k prolomení zákonem stanovených podmínek by zřejmě bylo vhodnější upravit právní předpis, neboť individuální zásahy soudu (nutně ve svém důsledku vždy *contra legem*) by vnášely výraznou právní nejistotu do vztahů, které měl snahu jasně regulovat a řešit insolvenční zákon.

12. Okresní soud odkázal na rozsudek krajského soudu a vyjádřil názor, že soudy neporušily základní práva stěžovatelek.

13. Krajské státní zastupitelství pouze sdělilo, že nevyužívá svého práva vyjádřit se. Okresní státní zastupitelství se nevyjádřilo vůbec.

14. Svého práva na vyjádření nevyužila ani matka stěžovatelek.

15. Stěžovatelky v replice uvedly, že nyní posuzovaný případ se liší od případů, na něž ve svém vyjádření odkázal krajský soud. Zdůrazňují své postavení zvlášť zranitelných obětí. Uvádějí, že jejich případ je zcela specifický, což znamená, že by „*neohrozil stabilitu insolvenčního práva*“. Mají za to, že v demokratickém právním státě nemůže nastat situace, v níž soudy rozhodují v rozporu se spravedlností.

16. Usnesením ze dne 21. 10. 2026 Ústavní soud jmenoval nezletilým stěžovatelkám pro řízení před Ústavním soudem opatrovníka, který je zastupoval již v řízení před obecnými soudy a podal jejich jménem i ústavní stížnost (tj. JUDr. Martin Slivoně).

17. Ústavní soud dospěl k závěru, že není nutné nařizovat ústní jednání, neboť od jednání nelze očekávat další objasnění věci (§ 44 zákona o Ústavním soudu).

IV.
Procesní předpoklady řízení před Ústavním soudem

18. Ústavní soud posoudil splnění procesních předpokladů řízení. Ústavní stížnost podal za stěžovatelky (resp. jménem stěžovatelek) jejich opatrovník, Ústavní soud se proto zabýval otázkou, zda byla ústavní stížnost podána oprávněnou osobou. Dospěl k závěru, že tomu tak je. Ústavní soud zohlednil, že opatrovník (advokát) stěžovatelky zastupoval v souladu s § 45 trestního řádu již v předcházejícím řízení (srov. usnesení Okresního státního zastupitelství Plzeň-město ze dne 17. 12. 2024 č. j. 1 ZN 4372/2024-15). Ústavní soud nadto běžně akceptuje podání ústavní stížnosti kolizním opatrovníkem, případně též procesním opatrovníkem ustanoveným podle § 29 občanského soudního řádu (srov. např. usnesení ze dne 24. 7. 2024 sp. zn. III. ÚS 1900/24 nebo ze dne 9. 6. 2015 sp. zn. II. ÚS 1255/15). Ústavní soud proto považuje nyní posuzovanou ústavní stížnost za stížnost podanou oprávněnými osobami. Lze doplnit, že přestože je opatrovník oprávněn podat v zájmu nezletilých ústavní stížnost, nelze z toho současně dovozovat jeho oprávnění jednat jménem nezletilých i v průběhu samotného řízení o ústavní stížnosti (srov. nález ze dne 28. 2. 2018 sp. zn. II. ÚS 2866/17, bod 34). Ústavní soud proto jmenoval nezletilým opatrovníka pro řízení před Ústavním soudem (srov. např. nález ze dne 29. 10. 2025 sp. zn. IV. ÚS 2007/25, bod 31; srov. výše bod 16 tohoto nálezu).

19. Ústavní stížnost byla podána včas. Stěžovatelky jsou právně zastoupeny advokátem v souladu s § 29 až 31 zákona o Ústavním soudu. Ústavní stížnost je přípustná, neboť stěžovatelky vyčerpaly všechny zákonné procesní prostředky k ochraně svého práva (§ 75 odst. 1 zákona o Ústavním soudu *a contrario*).

20. Ve vztahu k rozsudku okresního soudu platí, že Ústavní soud posoudil ústavní stížnost materiálně. Stěžovatelky sice (formálně) napadají rozsudek okresního soudu v plné šíři, tj. rovněž ve vztahu k výrokům o vině a trestu, z obsahu jejich návrhu je ovšem patrné, že rozporují toliko výrok o náhradě škody. Ústavní soud proto v rámci ústavního přezkumu posuzoval toliko adhezní výrok rozhodnutí nalézacího soudu, přičemž dospěl k závěru, že k jeho projednání není příslušný. Ústavní soud totiž není povolán rušit to, co již krajský soud zrušil v průběhu předchozího řízení (srov. výše provedenou rekapitulaci).

V.
Posouzení důvodnosti ústavní stížnosti

21. Nyní posuzovaný případ má dvě roviny. V rovině první souvisí s aplikací a interpretací podústavního práva, která zásadně náleží obecným soudům. O zásahu Ústavního soudu lze v těchto případech uvažovat pouze za situace, je-li jejich rozhodování stiženo vadami, které mají za následek porušení ústavnosti (tzv. kvalifikované vady).

22. V rovině výkladu a použití podústavního práva krajskému soudu nelze cokoliv vytýkat. Základním procesním předpisem pro postup trestních soudů v trestním řízení je sice trestní řád. Nicméně v určitých specifických situacích jsou tyto soudy povinny vzít v potaz též zvláštní procesní úpravu obsaženou v jiných předpisech, v tomto případě v insolvenčním zákoně. Krajský soud tedy postupoval správně, zohlednil-li probíhající insolvenční řízení a účinky rozhodnutí o úpadku a přihlédl-li k § 140b insolvenčního zákona, který rozhodnutí o nároku na náhradu škody podle § 228 trestního řádu znemožňuje a nedává trestnímu soudu jinou možnost, než poškozené odkázat v celém rozsahu škody podle § 229 odst. 1 trestního řádu na řízení ve věcech občanskoprávních. Tento závěr, jak správně zdůraznil krajský soud, potvrzuje judikatura Nejvyššího soudu i Ústavního soudu (srov. výše, bod 7 tohoto nálezu). V nyní posuzované věci nebylo možné uplatnit ani výjimku ze zákazu vydání rozhodnutí, uvedenou ve zmiňovaném § 140b insolvenčního zákona, neboť stěžovatelky sice uplatnily pohledávku na náhradu škody způsobenou trestným činem, nicméně v trestním řízení o tomto trestném činu nebyl zajištěn majetek v majetkové podstatě jejich matky jako dlužnice, který by mohl prolomit omezení plynoucí z tohoto ustanovení insolvenčního zákona.

23. Stěžovatelkám nelze dát zapravdu v jejich názoru, že splní-li matka podmínky oddlužení, insolvenční soud bude postupovat podle § 414 odst. 1 a 5 insolvenčního zákona a rozhodne, že ji osvobozuje od zaplacení zbývajících dluhů. Z toho dovozují, že se dostaly do „právní pasti“. Stěžovatelky mají za to, že toto osvobození platí nejen pro věřitele, k jejichž pohledávkám soud v insolvenčním řízení nepřihlížel, ale také pro věřitele, kteří se do insolvenčního řízení vůbec nepřihlásili, i když měli, což je právě případ stěžovatelek. Tak tomu ovšem není. Podle § 416 insolvenčního zákona totiž platí, že obecné pravidlo oddlužení stanovící, že dlužník, který splnil své povinnosti, obdrží beneficium osvobození od placení dosud neuspokojených pohledávek (§ 414 insolvenčního zákona), se neuplatní v případě pohledávek na náhradu škody způsobené úmyslným porušením právní povinnosti, což je právě případ pohledávky stěžovatelek vůči matce.

24. Krajský soud postupoval podle shora uváděné zákonné právní úpravy, z níž dovodil, že v adhezním řízení nemůže matce uložit povinnost k náhradě škody a nezbývá mu, než poškozené stěžovatelky odkázat na civilní řízení. Ačkoliv je stěžovatelkám nadále zachována možnost uplatnit tento jejich nárok i v případě splnění oddlužení a osvobození matky od placení pohledávek, Ústavní soud má za to, že takto koncipovaný výsledek nyní posuzovaného řízení neodpovídá ústavnímu požadavku na nalézání spravedlivého řešení každého konkrétního případu. Tento aspekt tvoří druhou rovinu posuzované věci.

25. Ústavní soud totiž vychází z předpokladu, že obecné soudy musí nejen respektovat právo, ale jeho výklad a aplikace musí směřovat ke spravedlivému výsledku. Lze jen zdůraznit, co již Ústavní soud konstatoval v nálezu ze dne 13. 3. 2013 sp. zn. IV. ÚS 1241/12: „*Ústavní soud považuje za samozřejmé a určující pro nalézání práva, že vždy je nezbytné vycházet z individuálních, tedy na konkrétních skutkových zjištěních založených, rozměrů každé soudem projednávané věci. Mnohé případy a jejich specifické okolnosti mohou být značně komplikované a netypické; to však nevyvazuje obecné soudy z povinnosti učinit vše pro spravedlivé řešení, jakkoliv se to může jevit složité [srov. nález sp. zn. Pl. ÚS 34/09 ze dne 7. 9. 2010 (N 187/58 SbNU 647), bod 22, a nález sp. zn. II. ÚS 3168/09 ze dne 5. 8. 2010 (N 158/58 SbNU 345), bod 21]. Spravedlnost musí být v procesu, kterým soud interpretuje a aplikuje právo, vždy přítomna jako hodnotový činitel. Spravedlnost je hodnotovým principem, který je společný všem demokratickým právním řádům [srov. nález sp. zn. I. ÚS 643/04 ze dne 6. 9. 2005 (N 171/38 SbNU 367), nález sp. zn. II. ÚS 3168/09 ze dne 5. 8. 2010 (N 158/58 SbNU 345), bod 25]. Nad každým utvářením soudního rozhodnutí klene se dvojí imperativ: rozhodnutí musí být nejen zákonné, ale především spravedlivé. Úkolem soudu je právě rozpoznat skrze zákon spravedlnost.*“ Tyto závěry zopakoval mnohokrát i ve své následující judikatuře.

Namátkou lze uvést nálezy ze dne 8. 11. 2016 sp. zn. III. ÚS 2700/15, body 31 a 32, ze dne 21. 1. 2020 sp. zn. IV. ÚS 4206/18, bod 33 či ze dne 24. 6. 2024 sp. zn. II. ÚS 1274/24, bod 17. Tyto teze formulované primárně v civilním řízení lze vztáhnout rovněž na adhezní řízení. Nelze totiž přehlédnout, že „*adhezní trestní řízení ve své podstatě nahrazuje občanskoprávní řízení, v němž by jinak byl nárok na náhradu škody uplatňován*“ (srov. nález ze dne 9. 8. 2016 sp. zn. I. ÚS 3456/15).

26. S odkazem na judikaturu Ústavního soudu tedy lze shrnout, že z požadavku materiálního právního státu zakotveného v čl. 1 odst. 1 Ústavy České republiky vyplývá povinnost každého soudce hledat a prosazovat skutečně spravedlivé řešení. Tomuto požadavku napadené rozhodnutí krajského soudu nedostojí, byť se sluší ještě jednou zdůraznit, že krajským soudem provedený výklad podústavního práva je čistě formálně a striktně vzato správný.

27. Ústavní soud dále připomíná, že povinností obecného soudu je předcházet sekundární (či až terciární) viktimizaci obětí trestných činů, což může učinit i tím, že sám v adhezním řízení rozhodne o přiznání nároku, který pak oběť již nemusí uplatňovat v občanskoprávním řízení (srov. nález sp. zn. II. ÚS 297/22, body 24 a 34). Je třeba dát zapravdu stěžovatelkám, že jako děti jsou (byly) v řízení v postavení zvlášť zranitelných obětí ve smyslu § 2 odst. 4 zákona o obětech trestných činů a o změně některých zákonů (zákon o obětech trestných činů). U této kategorie poškozených (obětí) judikatura Ústavního soudu o to více akcentuje obecný požadavek adresovaný obecným soudům, aby usilovaly o naplnění podmínek pro přiznání náhrady škody či nemajetkové újmy, a to se specifickým důrazem na předcházení sekundární viktimizaci takových obětí. U zvlášť zranitelných obětí trestných činů, jakými jsou nezletilé stěžovatelky, platí tím spíše, že jejich nárok by měl být uspokojen v co největším rozsahu už v adhezním řízení, aby se předešlo opětovnému prožívání traumatizujících zážitků. Ústavní soud považuje v této souvislosti za vhodné zmínit rovněž požadavek zohlednění nejlepšího zájmu dítěte v řízeních, která se jej přímo či nepřímo dotýkají, plynoucí z mezinárodních závazků České republiky i z vlastní judikatury Ústavního soudu. Ačkoliv povinnost zohlednit nejlepší zájem dítěte není bezbřehá a u řízení, jejichž účelem je upravit práva a povinnosti dítěte, která se však bezprostředně nedotýkají jeho statusu dítěte, což by se týkalo právě i adhezního řízení, může být zájem dítěte převážen konkurujícím zájmem jiného jednotlivce či též zájmem veřejným, nadále se jedná o kritérium, které jsou soudy povinny brát v potaz (srov. nález ze dne 14. 4. 2020 sp. zn. IV. ÚS 950/19, body 49 až 53).

28. V civilním řízení, na něž je obecné soudy odkázaly, by poškozené stěžovatelky musely znovu prokazovat oprávněnost svého nároku. To pro ně může znamenat i opětovnou konfrontaci s nepříjemnými zážitky z doby, kdy se staly obětí trestného činu. Nelze totiž přehlédnout, že uplatnění nároku v civilním řízení prostřednictvím žaloby směřující proti vlastní matce by pro stěžovatelky mohlo být značně traumatizující, v důsledku zážitku spojeného s opakovaným prožíváním toho, co se na nich dopustila vlastní matka. To jistě není v jejich nejlepším zájmu. Podle čl. 3 odst. 1 Úmluvy o právech dítěte musí být nejlepší zájem dítěte předním hlediskem při jakékoliv činnosti týkající se dětí, aplikaci tohoto parametru nelze zužovat výhradně na spory týkající se výchovy a výživy dětí (srov. výše).

29. Ochrana zvlášť zranitelných obětí a dětí v trestním řízení v tomto případě naráží na úpravu obsaženou v insolvenčním zákoně. Základním účelem insolvenčního zákona je řešení úpadku dlužníka tak, aby došlo k uspořádání majetkových vztahů a k co nejvyššímu a zásadně poměrnému uspokojení věřitelů. Insolvenční zákon je ve vztahu k trestnímu řádu z hlediska nastavení pravidel uspokojení vícero věřitelů jako nástroj generálního vyřešení vztahů mezi dlužníkem a jeho věřiteli *lex specialis* (k tomu viz nález sp. zn. I. ÚS 3523/16, bod 18 a BŘESKA, V. § 140b. In: KOZÁK, J., BROŽ, J., STANISLAV, A., STRNAD, Z.,

ZRŮST, L., ŽIŽLAVSKÝ, M. a kol. *Insolvenční zákon: Komentář*. [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2026-10-20]. ASPI_ID KO182_2006CZ. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X). Stěžovatelky jsou nezletilé a nemohou samy vystupovat v řízení ať již trestním či civilním (insolvenčním). Jejich druhý zákonný zástupce v dané době vykonával trest odnětí svobody. Z veřejně dostupných informací v insolvenčním rejstříku pro insolvenční řízení vedené na majetek matky u Krajského soudu v Plzni vyplývá, že stěžovatelky nebyly v návrhu na oddlužení uvedeny jako věřitelky své matky, nebyl jim ustanoven opatrovník podle obecných ustanovení občanského soudního řádu pro insolvenční řízení a svou pohledávku nepřihlásily. Do doby, než byl stěžovatelkám v trestním řízení ustanoven opatrovník, nebyl, kdo by účinně hájil zájmy stěžovatelek v insolvenčním řízení na majetek jejich matky. Stěžovatelkám tak byla bez jejich přičinění upřena možnost (včas) přihlásit svou nemalou pohledávku do insolvenčního řízení vedeného na majetek jejich matky, a tím získat možnost alespoň částečného průběžného uspokojování jejich nároku společně s dalšími věřiteli v jejím oddlužení. Na konkrétní a velmi specifickou situaci stěžovatelek insolvenční zákon ani trestní řád nepamatují. Oproti ostatním věřitelům jejich matky jsou stěžovatelky znevýhodněny, svou pohledávku budou nuceny vymáhat v civilním řízení později, poté co jiní věřitelé již došli alespoň částečného uspokojení.

30. Je třeba zdůraznit a zopakovat, co je patrné již z výše uvedeného, totiž že okolnosti nyní posuzovaného případu jsou zcela svébytné. Pachatelkou trestného činu je matka stěžovatelek, jejich otec v průběhu nyní posuzovaného řízení vykonával trest odnětí svobody, matka zpronevěřila peněžní prostředky vlastních nezletilých dětí získané (opětovně) za zcela mimořádných okolností (náhrada nemajetkové újmy způsobené úmrtím babičky stěžovatelek při vlakové nehodě). Stěžovatelkami uplatněný nárok na náhradu škody byl konkrétní a přesně vyčíslený. Krajský soud ostatně sám zhodnotil, že věc nevyžadovala žádné další dokazování, které by mohlo podstatně protáhnout trestní řízení a vypořádal se uspokojivě i s argumentací, že část zpronevěřených prostředků matka použila ve prospěch stěžovatelek.

31. S ohledem na výše uvedené lze s jistou nadsázkou říci, že stěžovatelky „propadly sítem" speciální právní úpravy a výsledek je pro ně v důsledku toho extrémně nespravedlivý. Ostatně i krajský soud ve svém vyjádření sám připustil, že „*napadená rozhodnutí mohou působit nespravedlivě*". Výše uvedené mimořádné okolnosti podle Ústavního soudu plně odůvodňují postup, který dostojí ústavnímu požadavku nalézání spravedlivého řešení každého konkrétního případu. Krajský soud měl tyto okolnosti vzít v potaz a vyvodit z nich závěr, který by mu umožnil překonat omezení plynoucí ze striktní aplikace trestního řádu a insolvenčního zákona, čímž by naplnil ústavní požadavek nalézání skutečně spravedlivého řešení nyní posuzované věci. Je pravdou, že vydané rozhodnutí nebude (nemůže) mít účinky v insolvenčním řízení. Po skončení insolvenčního řízení (resp. po skončení účinků rozhodnutí o úpadku) však bude toto rozhodnutí moci být exekučním titulem, jelikož jde o pohledávku na náhradu škody způsobené úmyslným porušením právní povinnosti ve smyslu § 416 insolvenčního zákona (k tomu viz BŘESKA, V. § 140b. In: KOZÁK, J., BROŽ, J., STANISLAV, A., STRNAD, Z., ZRŮST, L., ŽIŽLAVSKÝ, M. a kol. *Insolvenční zákon: Komentář*. [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2026-10-20]. ASPI_ID KO182_2006CZ. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X). Takové rozhodnutí by tedy nezasáhlo nesystematicky do probíhajícího insolvenčního řízení a právního režimu směřujícího k co nejefektivnějšímu uspokojení věřitelů matky podle insolvenčního zákona (srov. nález sp. zn. I. ÚS 3523/16, bod 18). Zároveň by zabránilo v budoucnu dalším psychicky mimořádně zatěžujícím zkušenostem stěžovatelek spojeným s vymáháním nároku v civilním řízení. S ohledem na navýsost specifické okolnosti tohoto případu by proto bylo způsobilé nastolit ústavně souladné spravedlivé řešení posuzované věci.

VI.
Závěr

32. Z výše uvedených důvodů Ústavní soud vyhověl ústavní stížnosti podle § 82 odst. 2 písm. a) zákona o Ústavním soudu a podle § 82 odst. 3 písm. a) téhož zákona napadené rozhodnutí krajského soudu zrušil, neboť jím bylo porušeno základní právo stěžovatelek na soudní ochranu zaručené čl. 36 odst. 1 Listiny. Ve vztahu k rozhodnutí okresního soudu Ústavní soud ústavní stížnost odmítl podle § 43 odst. 1 písm. d) zákona o Ústavním soudu jako návrh, k jehož projednání není příslušný.

Poučení: Proti rozhodnutí Ústavního soudu se nelze odvolat.

V Brně dne 4. listopadu 2026

Lucie Dolanská Bányaiová
předsedkyně senátu